

EUROOPA KOMISJON

KLIIMAMEETMETE
PEADIREKTORAAT

Direktoraat B – Euroopa ja rahvusvaheline CO₂-turg

CLIMA.B.2 – ELi HKS (II): rakendamine, poliitika & ELi HKS-i register

ELi HKS-i akrediteerimine ja tõendamine: lühijuhend tõendajatele

Versiooni kuupäev: 22. märts 2022

See lühijuhend kuulub Euroopa Komisjoni talituste koostatud dokumentide sarja, mille eesmärk on toetada komisjoni 19. detsembri 2018. aasta määruse (EL) nr 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ, edaspidi [tõendamis- ja akrediteerimis-määrus](#),¹ rakendamist.

Juhendis kajastuvad komisjoni talituste seisukohad väljaande avaldamise ajal. See ei ole õiguslikult siduv.

See lühijuhend tõendajatele tugineb varasematele juhenddokumentidele² (vt juhendi lõpus esitatud [ülevaadet](#)) ja selle eesmärk on toetada tõendajaid ELi HKS-is kehtivate kohustuste täitmisel, esitades neile etapphaaval lahti kirjutatud kokkuvõtte põhinõuetest, millega tõendajad peavad arvestama.

Dokumendis on läbivalt esitatud linke muudele dokumentidele, sh konkreetseid küsimusi käsitlevatele üksikasjalikumatele juhenditele. Nende dokumentide vaatamiseks tuleb klõpsata esile tõstetud [linkidel](#).

Juhenddokumendi koostamisel on arvesse võetud kliimamuutuste komitee III töörühma all tegutseva ELi HKS-i seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise mitteametliku tehnilise töörühma koosolekutel toimunud arutelusid ning sidusrühmadelt ja liikmesriikide ekspertidelt saadud kirjalikke märkusi. Kliimamuutuste komitee liikmesriigid kiitsid lühijuhendi ühehäälselt heaks 2017. aasta aprillis korraldatud kirjaliku menetlusega.

¹ KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2018/2067, 19. detsember 2018, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02018R2067-20210101&qid=1657621260837&from=EN>

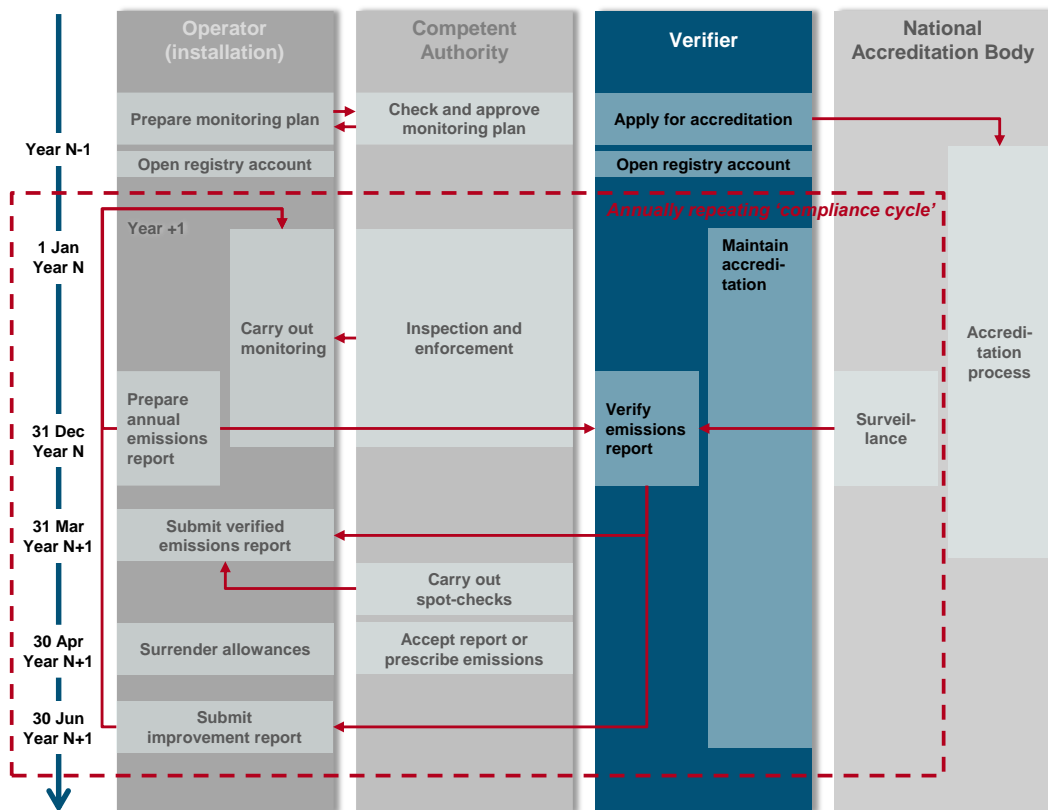
² https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en#tab-0-1

Aasta
N-1

ETAPP 1: KOHUSTUSTE SELGITAMINE

Milliseid ülesandeid täidab töendaja ELi HKSi nõuetele vastavuse protsessis?

Alloleval joonisel on kujutatud töendaja ülesandeid ja kohustusi ELi HKSi nõuetele vastavuse tsüklis ja suhteid teiste sidusrühmade, st käitaja³, pädeva asutuse ja riikliku akrediteerimisasutusega. Lisateabe saamiseks lugege töendamise- ja akrediteerimismääruse I juhenddokumendi ([I selgitav suunis](#)) 2. peatükki, ELi HKSi lennundusvaldkonna töendamisejuhendit ([III suunis](#)) ning [töendaja ja pädeva asutuse ülesannete lühijuhendit](#).

Kes on ELi HKSi töendaja?

ELi HKSi töendaja võib olla:

- juriidiline isik, kelle riiklik akrediteerimisasutus on akrediteerinud töendamise- ja akrediteerimismääruse nõuete kohaselt. Töendaja võib olla näiteks mitmest isikust ja/või osakonnast koosnev äriühing või ühe isiku eraomandis olev äriühing. Lisateavet töendaja juriidilise struktuuri kohta leiate [põhisuunise II.8 jaotisest 3.1](#);
- füüsiline isik, kelle riiklik sertifitseerimisasutus on sertifitseerinud [töendamise- ja akrediteerimismääruse](#) nõuete kohaselt, kui liikmesriik on otsustanud luua sertifitseerimissüsteemi. Füüsilisest isikust töendaja peab vastama samadele töendamise- ja akrediteerimismääruse nõuetele nagu juriidilisest isikust töendaja. Lisateavet leiate [põhisuunise II.11](#).

Milliseid aruandeid peab ELi HKSi töendaja kontrollima?

³ Kui lühijuhendis räägitakse „käitajast“, tuleks eeldada, et silmas peetakse nii käitiste kui ka õhusõiduki käitajaid, kui ei ole teisiti öeldud.

ELi HKSi tõendaja peab tõendama järgmistes olukordades:

- heitkoguse aruannete tõendamine, mille käitajad või õhusõiduki käitajad peavad esitama iga aasta 31. märtsiks;⁴
- võrdlusandmete aruannete tõendamine, mille käitajad peavad esitama pädevale asutusele FAR-is nõutud tähtaegadeks, kui käitaja taotleb lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist;
- uute osalejate aruannete tõendamine, mille käitajad peavad esitama pädevale asutusele kaks aastat pärast käitise käitamise algust 31. märtsiks, kui uus tulija taotleb lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist;
- iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamine, mille tasuta kvoote saanud käitajad peavad esitama iga aasta 31. märtsiks (**ALCRI** artikkel 3).

Juhendmaterjalid ja elektroonilised vormid heitkoguse aruannete tõendamiseks leiab **kliimameetmete peadirektoraadi MRVA veebisaidilt** ning juhendmaterjalid ja vormid ühikute eraldamisega seotud andmete tõendamiseks **kliimameetmete peadirektoraadi tasuta eraldamise veebisaidil**.

Milliseid kohustusi peavad ELi HKSi tõendajad täitma?

Iga tõendaja ja kõik tõendamisse kaasatud töötajad peavad olema pädevad, sõltumatud ja erapooletud. See kehtib ka värvatud töötajate ning alltöövõtu korras tõendamisega tegelevate isikute/organisatsioonide kohta. Tõendajad peavad vastama [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) III peatükis sätestatud nõuetele ning järgima käitajate aruandeid, tõendades samas määruuses osutatud ühtlustatud standardi EN ISO 14065⁵ nõudeid.

ELi HKSi tõendaja peamised kohustused on loetletud etappides 1.1 kuni 1.6.

Etapp 1.1: pädevuse omandamine ja säilitamine

Erinõuded tõendaja, ELi HKSi audiitori, ELi HKSi juhtaudiitori, tehnilise eksperdi ja sõltumatu ülevaataja pädevusele on sätestatud [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artiklites 36–39 ja standardis EN ISO 14065. Neid pädevusnõudeid on täiendavalt selgitatud [I selgitava suunise](#) jaotises 5.1 ja [põhisuunises II.7](#). Pädevuse nõuded ühikute eraldamisega seotud andmete tõendamise kohta on toodud GD4 jaotises 7.2. Lisajuhiseid pädevuse tagamise protsessi kohta, mille tõendaja peab kehtestama, rakendama, dokumenteerima ja säilitama, leiab [I selgitava suunise](#) jaotisest 5.1, [põhisuunise II.8](#) jaotisest 3.3 ning [tõendamis- ja akrediteerimismääruse KKK 4](#). jaotisest.

Etapp 1.2: erapooletuse ja sõltumatuse tagamine

Nõuded erapooletusele ning tõendamistegevuste allhankimisele ja väljast tellimisele on sätestatud [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artiklis 43 ja standardis EN ISO 14065. Tõendaja organisatsiooni ja töötajate suhtes kehtivate erapooletusnõuete täitmise juhiseid on esitatud [I selgitava suunise](#) jaotises 5.2, GD4 jaotises 5.3, [põhisuunise II.8](#) jaotistes 3.2 ja 3.4 ning [tõendamis- ja akrediteerimismääruse KKK 5. jaotisest](#). Täiendavaid juhiseid tõendaja jätkuva erapooletuse ja sõltumatuse tagamise kohta võib leida [I selgitava suunise](#) jaotisest 5.2 ning [jätkuva erapooletuse ja sõltumatuse tagamise protsessi hea tava näitest](#).

Etapp 1.3: protsesside ja menetluste rakendamine

[Tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 41 kohaselt peab tõendaja kehtestama, rakendama, dokumenteerima ja haldama tõendamistegevuste ja juhtimissüsteemi menetlusi. Standard EN ISO 14065 sisaldab nõudeid tõendaja poolt sisse seatavate menet-

⁴ Mõned riigid nõuavad, et käitajad või õhusõiduki käitajad esitaksid heitkoguse aruande varasemaks tähtajaks.

⁵ EN ISO 14065: Üldpõhimõtted ja nõuded keskkonnateavet valideerivatele ja tõendavatele asutustele

luste ja juhtimissüsteemi ning nende raames korraldatavate tegevuste kohta. Täiendavaid selgitusi nõuete kohta võib leida [I selgitava suunise](#) jaotisest 5.3 ning [põhisuunise II.8](#) jaotistest 3.7, 3.8 ja 3.9. Lisaks saab teavet [töendaja juhtimissüsteemi hea tava näitest](#).

Etapp 1.4: dokumendihaldus, juurdepääs teabele ja konfidentsiaalsus

[Töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 42 ja standardi EN ISO 14065 kohaselt peab töendaja säilitama ja haldama andmeid, tegema teatud teabe käitajatele ja muudele asjaomastele isikutele kättesaadavaks ning tagama teabe konfidentsiaalsuse. Täiendavaid selgitusi nende nõuete kohta võib leida [põhisuunise II.8](#) jaotisest 3.5.

Etapp 1.5: asjakohaste eeskirjade ja juhendmaterjalidega tutvumine

[Töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artiklite 38–40 kohaselt peavad ELi HKSi auditiitoritel, juhtauditiitoritel ja sõltumatutel ülevaatajatel olema teadmised asjakohastest õigusaktidest, standarditest ja juhendmaterjalidest. See hõlmab järgmist:

- [ELi HKSi direktiiv](#);
- [töendamis- ja akrediteerimismäärus \(AVR\)](#) ning sellega seotud juhendid ja vormid, mis on avaldatud [kliimameetmete peadirektoraadi veebisaidil](#);
- [seire- ja aruandlusmäärus \(MRR\)](#)⁶ ning sellega seotud juhendid ja vormid, mis on avaldatud [kliimameetmete peadirektoraadi veebisaidil](#);
- muud asjakohased õigusaktid, nt [komisjoni otsus ELi HKSi direktiivi I lisan loetletud lennutegevuste üksikasjaliku tõlgendamise kohta](#);
- kui see puudutab võrdlusandmete aruannete, uute osalejate aruannete või iga-aastaste tootmistaseme aruannete töendamist, siis kliimameetmete peadirektoraadi veebisaidil on avaldatud *FAR*, *ALCR* ning asjakohased vormid ja juhendid;
- muud asjakohased juhendid, nt komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/1603 *CORSIA MRV* kohta, [ELi HKSi direktiivi I lisan loetletud tegevuste tõlgendamise juhend](#) käitistele ja [EA 6/03](#);
- asjakohased riiklikud õigusaktid ja selle liikmesriigi juhendid, kus töendaja töendamist läbi viib. Töendajal on soovitatav võtta ühendust selle liikmesriigiga, kus ta töendamist ellu viib.

[I selgitava suunise](#) jaotises 2.2 ja [III suunises](#) on selgitatud eri õigusaktide, standardite ja juhendite omavahelisi seoseid. Selle juhendi lisan on esitatud täielik ülevaade komisjoni koostatud juhendmaterjalidest, vormidest, näidistest ja korduma kippuvatest küsimustest seoses töendamis- ja akrediteerimismäärusega.

Lühijuhend käitajatele sisaldab viiteid juhenditele, vormidele, korduma kippuvatele küsimustele ja näidistele, mille komisjon on seire- ja aruandlusmääruse rakendamise toetamiseks koostanud, ning teavet selle kohta, kust neid dokumente leida.

Lühijuhendis riiklikele akrediteerimisasutustele selgitatakse, kuidas akrediteerimisasutused töendajaid hindavad ja millised nõuded kehtivad akrediteerimisasutustele.

Etapp 1.6: vahetage juhtivtöendajaid vajalike ajavahemike järel

Kui töendajad töendavad sama käitajat mitu aastat, võivad tekkida tuttavlikkusega seotud riskid, aga ka muud riskid, näiteks eneseülevaatus ja hirmutamise riskid. Nende riskide vähendamiseks peavad töendajad rakendama meetmeid osana oma tavapärastest erapooletusmenetlustest. Täiendav meede sisaldub *AVR*-i artikli 43 lõikes 8: juhtivtöendajat

⁶ KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2018/2066, 19. detsember 2018, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R2066&qid=1657626653601&from=EN>

tuleb vahetada, kui ta on viie järjestikuse perioodi jooksul tõendanud sama käitise heitkoguse aruandeid või iga-aastaseid tootmistaseme aruandeid. Pärast seda viit järjestikust tõendamisaastat peab ELi HKS-i juhtivtõendaja tegema samale käitisele tõendamisteenuste osutamisel kolm järjestikust aastat pausi. Käitiste juhtivtõendajate rotatsiooni juhised leiate *EGD I* jaotisest 5.3.

Lennunduse juhtivtõendajate rotatsiooni nõuded on sätestatud AVR-i artikli 43 lõikes 7. Juhtivtõendaja peab vahetuma, kui ta on läbinud kuus järjestikust iga-aastast kasvuhoo- negaaside heitkoguse tõendamist sama õhusõiduki käitaja kohta. Pärast neid kuut järjes- tikust iga-aastast tõendamist peab ELi HKS-i juhtivtõendaja tegema samale õhusõiduki käitajale tõendamisteenuste osutamises kolme järjestikuse aasta pikkuse pausi. Rohkem juhiseid leiate GD III jaotisest 8.

**Aasta
N-1**

ETAPP 2: (ESIALGSE) AKREDITEERIMISE TAOTLEMINE

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 44 kohaselt peavad juriidilisest isikust tõendajad olema akrediteeritud tõendamisaruande väljastamise ajaks. Tõendajad pea- vad olema asutatud liikmesriigi siseriikliku õiguse alusel, et taotleda akrediteerimist riikliku akrediteerimisasutuse juures. Akrediteerimisulatuslega määratakse kindlaks need käitaja tegevusalade rühmad, mille piires tõendaja võib tõendamisega tegeleda ja tõendami- saruandeid väljastada (**tõendamis- ja akrediteerimismääruse** I lisa). Tõendaja akredi- teering võib hõlmata rohkem kui ühte akrediteerimisulatust. Täiendavaid juhiseid akredi- teerimisulatuse kohta on esitatud **I selgitava suunise** jaotises 6.1 ning **tõendamis- ja akrediteerimismääruse KKK** 6. jaotises.

Kuidas toimub (esialgne) akrediteerimine?

See koosneb mitmest omavahel seotud ja üksteisest sõltuvast etapist. Protsess algab sellega, et tõendaja esitab akrediteerimistaotluse selle riigi akrediteerimisasutusele, kus tõendaja on asutatud. Samas ei paku mõned liikmesriigid otseselt ELi HKS-i seotud akrediteerimisteenuseid ise, vaid kasutavad mõne teise liikmesriigi akrediteerimisasutuse abi. Sellisel juhul peaks tõendaja esitama akrediteerimistaotluse teise riigi akrediteeri- misasutusele. Lisateavet leiate **I selgitava suunise peatükist 7.2**.

Et tõendaja saaks akrediteeringu kätte selleks ajaks, kui tuleb välja anda esimene tõen- damisaruanne, peaks tõendaja esitama akrediteerimis- ja hindamistaotluse piisavalt var- rakult – nii saab riiklik akrediteerimisasutus kogu protsessi õigeaks ajaks lõpule viia. Kui riiklik akrediteerimisasutus teeb jaatava otsuse, annab ta tõendajale akrediteerimistun- nistuse, mis võib kehtida kuni viis aastat olenevalt riiklikest nõuetest. Täiendavaid juhiseid akrediteerimisprotsessi, sealhulgas akrediteerimistaotluses esitatava teabe liikide, prot- sessi ajakava ja akrediteerimistunnistuses sisalduva teabe kohta on esitatud **I selgitava suunise** jaotises 6.3.

Mida riiklik akrediteerimisasutus esialgse akrediteerimise käigus kontrollib?

Riiklik akrediteerimisasutus hindab, kas

- tõendaja on kehtestanud vajalikud menetslused, millega tagatakse jätkuv päde- vus, erapooletus ja sõltumatus;
- tõendaja ja tõendamisega tegelevad töötajad teevad tõendamist kooskõlas tõen- damis- ja akrediteerimismäärusega ning vastavad tõendamis- ja akrediteerimis- määruse III peatüki nõuetele (**tõendamis- ja akrediteerimismääruse** artikkel 45).

See tähendab, et riiklik akrediteerimisasutus hindab ka tõendaja tegelikku sooritust vaat- luse teel.

Kas tõendaja peab olema akrediteeritud igas liikmesriigis, kus ta soovib tõendamisega tegeleda?

Tõendajal on lubatud tegeleda tõendamisega ka muus liikmesriigis tingimusel, et teda akrediteerinud riiklik akrediteerimisasutus on edukalt läbinud Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni (EA) korraldatud vastastikuse hindamise. Sellisel juhul peavad kõik liikmesriigid akrediteerimistunnistust aktsepteerima (vastastikune tunnustamine). Täiendavaid juhiseid leiate [I selgitava suunise](#) 9. peatükist ning [tõendamis- ja akrediteerimismääruse KKK 8. jaotisest](#).

Aasta N-1 **ETAPP 3: REGISTRIKONTO AVAMINE**

[Registri määruse](#) artikli 31 lõike 4 kohaselt võib liikmesriik nõuda, et tõendaja kinnitaks liidu registris kande tõendatud heitkoguste kohta. Sellisel juhul peab tõendaja avama liidu registris konto. [Registri määruse](#) III ja V lisas on kirjeldatud, millise teabe peab tõendaja konto avamiseks riiklikule haldajale esitama. Muu hulgas tuleb esitada akrediteerimistõendav akrediteerimistunnistus.

Taotlus tõendajakonto avamiseks tuleb esitada riiklikule haldajale ([registri määruse](#) artikkel 21). Tõendaja leiab riikliku haldaja ja kontaktisikute andmed ning lisateavet [kliimameetmete peadirektoraadi registri veebisaidil](#).

Aasta N-1 **ETAPP 4: TÕENDAMISEKS VALMISTUMINE**

Etapp 4.1: tõendaja ja käitaja vaheline lepingueelne etapp

See on kõige olulisem tõendamisele eelnev algetapp. Sellel etapil peab tõendaja tegema teatud toiminguid, mille käigus ta hindab, kas tal on võimalik konkreetse käitaja puhul tõendamine ette võtta, ning teeb tõendamiseks ettevalmistusi ([tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikkel 8).

Nende tegevuste kohta leiate lisateavet [I selgitava suunise](#) jaotisest 3.2.1 ja [III suunistest](#). Aja planeerimise kohta on täiendavaid juhiseid esitatud [põhisuunises II.12](#). Võrdlusandmete aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete aja jaotamise üksikasjad on esitatud [GD 4-s](#). Muu hulgas selgitatakse, kuidas muuta lepingus algselt kindlaks määratud tähtaega, kui tõendamise käigus selgub, et on vaja rohkem aega.

Kui lepingueelne etapp jõuab edukalt lõpule, võib tõendaja sõlmida käitajaga lepingu. Juhendi [EA 6/03](#) jaotises 8.2.3 ja [põhisuunise II.12](#) jaotises 1 kirjeldatakse tingimusi, mida tõendaja peaks lepingusse lisama.

Etapp 4.2: tõendamise soovituslik ajakava

Tõendaja peaks tõendamist alustama piisavalt vara, et vältida viimase hetke muudatusi ning tõendamisaruande kirjutamise jätmist veebruari lõppu ja märtsi,⁷ mil käitajatele, tõendajatele ja pädevatele asutustele langeva suure koormuse tõttu võib käitaja lõpliku aruande ja tõendamisaruande koostamine edasi lükkuda. Tõendamine peaks algama selle aasta jooksul, mille kohta aruanne esitatakse, mitte alles pärast aasta lõppemist. Parimal juhul tuleks sellega algust teha juba aasta keskel.

⁷ Pädev asutus võib nõuda, et käitaja või õhusõiduki käitaja esitaks tõendatud heitearuande juba enne 31. märtsi, aga see tähtaeg ei tohi olla varasem kui 28. veebruar (seire- ja aruandlusmääruse artikkel 68).

[I selgitava suunise](#) jaotises 3.2 ja I lisa ning [III suunises](#) on esitatud täiendavaid juhiseid ja ülevaatlik skeem tõendamise etappidest ja tegevustest koos soovitusliku ajakavaga. Tõendajatel soovitatakse sellest ajakavast kinni pidada ning arvestada, et lepingu täitmise jätmine hilisemale ajale võib põhjustada tõendajale ja käitajale suuremaid riske.

15. nov,
aasta N-1

ETAPP 5: KAVANDATUD TÕENDAMISTEST TEATAMINE

Hiljemalt iga aasta 15. novembriks peab tõendaja teatama riiklikule akrediteerimisasutusele kavandatud tõendamistest, et asutus saaks koostada tööprogrammi ja tegevusaruande (vt etapp 8). Kui esitatud teabes tekib muutusi, peab tõendaja nendest riiklikule akrediteerimisasutusele teatama akrediteerimisasutusega kokku lepitud tähtaja jooksul. Lisateavet leiate [I selgitava suunise](#) 10. peatükist ja [põhisuunist II.10](#). Komisjon on välja töötanud [teate vormi, mida tõendaja saab kasutada](#).

Tähtaeg: teate vorm tuleb esitada iga aasta 15. novembriks.

Aasta
N-1

ETAPP 6: TÕENDAMISE KULG

Tõendamise põhimõtted ja ulatus ning piisav kindlustase

ELi HKS-i raames toimuva tõendamise põhieesmärk on teha piisava kindlusega järeldus, et käitaja esitatud andmetes ei esine vastuolusid ning need on kogutud pädeva asutuse heakskiidetud meetodi ning [seire- ja aruandlusmääruse](#) nõuete kohaselt. Selle eesmärgi saavutamist toetavad tõendamise üldpõhimõtted ja kohustused, mis on sätestatud [tõendamise- ja akrediteerimismääruse](#) artiklites 6 ja 7⁸. Et viia ennast paremini kurssi kasutatavate terminitega, peaks tõendaja lugema [I selgitava suunise](#) jaotisi 3.1.1 kuni 3.1.5.

Tõendamise ulatuse määravad ülesanded, mida tõendaja peab täitma, et saavutada tõendamise eesmärk. Üksikasjalikumad juhised tõendamise ulatuse kohta on esitatud [põhisuunistes II.1](#). See sisaldab näiteks juhiseid järgmistel teemadel:

- mida peab tõendaja tõendamise käigus hindama;
- kuidas saab tõendaja kontrollida võimalike vigade esinemist käitaja aruandes;
- kuidas peaks tõendaja kontrollima seirekava ja selle muudatusi; mida teha, kui tegelik olukord käitises ei vasta heakskiidetud seirekavale või kui heakskiidetud seirekava puudub;
- mil määral peab tõendaja kontrollima vastavust [seire- ja aruandlusmäärusele](#) ning mida teha, kui tõendaja avastab [seire- ja aruandlusmääruse](#) nõuete rikkumisi.

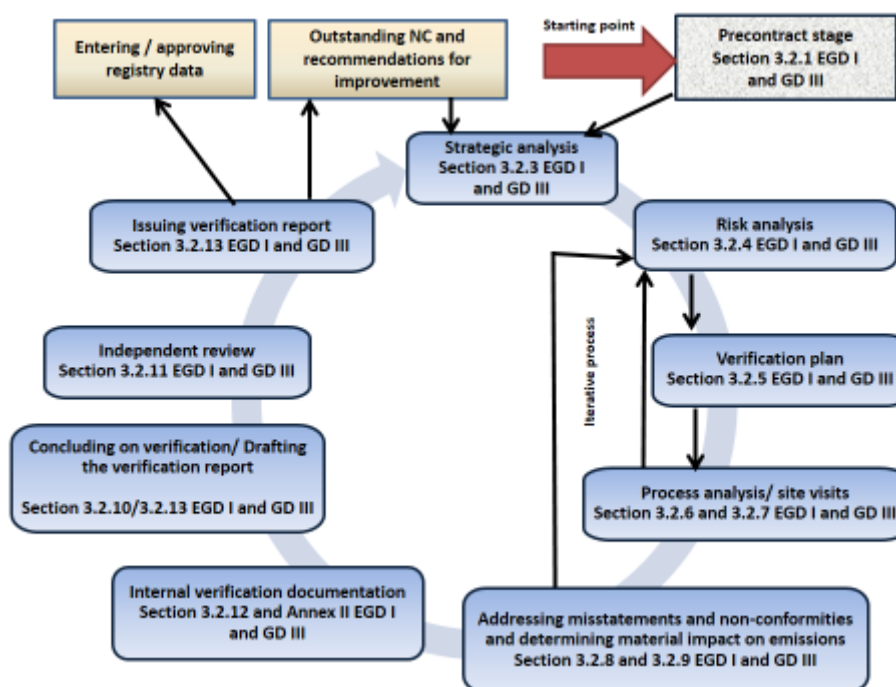
Eraldamise andmete tõendamisega seotud juhised leiate *GD 4* jaotisest 6.2.

Tõendamise etapid

Tõendamine koosneb mitmest omavahel seotud ja üksteisest sõltuvast kohustuslikust etapist ning võib juhtuda, et hilisemal etapil avastatud leid sunnib tõendajat tagasi pöörduma ühe või mitme varasema etapi juurde (vt järgmine joonis).

Täiendavaid juhiseid selle etappide tsükli kohta on esitatud [I selgitava suunise](#) jaotises 3.2 heitkoguse aruannete ja jaotises 6 eraldamisega seotud andmete tõendamise kohta.

⁸ Põhimõtete kohaselt tuleb tõendamisaruanandes esitada piisava kindlusega järeldus (et käitaja aruandes ei esine olulist väärkajastamist), mille aluseks on sõltumatu hindamine ja kutsealane kahtlev hoiak, ning kinnitus, et käitaja täidab heakskiidetud seirekava ning seire- ja aruandlusmääruse nõudeid.

Teave, mida tõendaja peab käitajalt nõudma

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 10 kohaselt peavad käitajad esitama tõendajale piisavalt teavet, et viimane saaks kavandada ja ellu viia tõendamise kooskõlas tõendamis- ja akrediteerimismäärusega. Tõendaja peab koguma tõendamise käigus piisavalt teavet ja tõendeid, et esitada piisava kindlusega arvamus. Täiendavaid juhiseid on esitatud **I selgitava suunise** jaotistes 3.2.2 ja 3.2.10 ning **III suunises**. **GD 4** jaotises 6.1.2 on esitatud juhised eraldamisega seotud andmete tõendamise ajal küsitava teabe kohta.

Tõendamise käigus tehakse läbi allpool loetletud etapid.

Etapp 6.1: strateegiline analüüs ja riskianalüüs

Tõendamise alguses peab tõendaja tegema strateegilise analüüsi, et mõista käitaja tegevust, hinnata tõendamisülesannete tõenäolist laadi, ulatust ja keerukust ning veenduda, et tal on tõendamise tegemiseks vajalik pädevus. Seejärel saab strateegilisest analüüsist tõendaja riskianalüüsi sisend. Riskianalüüsi eesmärk on hinnata väärkajastuste ja/või mittevastavuste esinemise tõenäosust käitaja esitatud andmetes, et koostada selle alusel sobiv kava tegeliku tõendamise tegemiseks (protsessianalüüs). Täiendavaid juhiseid võib leida **põhisuunisest II.2** ning **I näidisest** ja **II näidisest**.

Etapp 6.2: protsessianalüüs

Protsessianalüüsi käigus peab tõendaja tegema teatud tegevusi, näiteks kontrollima andmevoogu, kontrollitegevusi ja menetlusi, samuti andmete kontrolli, analüüsimenetlusi ja seiremeetodit. Neid tegevusi on selgitatud **põhisuunises II.3**. Samas põhisuunises kirjeldatakse ka seda, kuidas tõendaja peaks kontrollima seire ja aruandluse konkreetseid aspekte, näiteks biokütuste, vedelate biokütuste ja tahke biomassi säästlikkust, mõõtemääramatuse hindamist ja üle kantud CO₂ ja N₂O arvestamist. Täiendavaid juhiseid konkreetsetel teemadel võib leida **tõendamis- ja akrediteerimismääruse KKK 3.** jaotisest. **Seire- ja aruandlusmääruse 7. juhendi** 6. jaotises on kirjeldatud täiendavaid kontrollid, mida tõendaja peab tegema juhul, kui käitaja kasutab heitkoguste pidevmõõtesüsteemi.

Muu hulgas võidakse protsessianalüüsis määrata riskianalüüsi põhjal ka vajadus võtta kontrollitegevuste ja -menetluste kontrollimisel ja andmete põhjalikul testimisel proove. [Põhisuunises II.4](#) ja vastavas [näites](#) on selgitatud proovivõtu nõudeid ja põhimõtteid. Lennunduse eriomaseid elemente on kirjeldatud [III suunises](#).

Millal peab töendaja tegevuskohti külastama ja millistel tingimustel ta võib sellest loobuda?

Töendaja peab töendamisprotsessi jooksul sobival ajal üks või mitu korda tegevuskohta külastama. Tegevuskoha külastamisest loobumine on lubatud ainult teatud tingimustel, mis on sätestatud [töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artiklites 31 ja 32. [Põhisuunises II.5](#) selgitatakse [töendamis- ja akrediteerimismääruses](#) esitatud nõudeid tegevuskoha külastamise kohta, külastuse käigus tehtavaid toiminguid ning erandtingimusi, mille korral tegevuskoha külastamisest võib loobuda. Täiendava abi osutamiseks on välja töötatud [tegevuskoha külastusest loobumisega seotud riski hindamise töövahend](#). Tegevuskohtade külastamisega seotud küsimusi ELi HKS-i lennundusvaldkonnas on selgitatud [III suunise](#) jaotises 3.2.7. *GD 4* jaotises 8.3 on toodud juhised iga-aastaste tootmistaseme andmete töendamiseks tehtavatest külastustest loobumise tingimuste kohta. Lisateavet leiate jaotisest 34 KKK AVR. Täiendavat konkreetset teavet võib leida [töendamis- ja akrediteerimismääruse KKK](#) 3. jaotisest.

Tegevuskoha külastus hõlmab käitise või õhusõiduki käitaja asukoha füüsilist külastust. AVR-i artikkel 34a lubab töendajatel korraldada virtuaalse tegevuskoha külastuse, kui vääramatu jõu tõttu ei ole võimalik kohapealset füüsilist külastust teha. Virtuaalne tegevuskoha külastus ei tähenda tegevuskoha külastusest loobumist. Töendaja peab siiski tegema samu toiminguid, mis kohapeal, kuigi virtuaalsel viisil. *KN II.5* jaotis 4 selgitab, millistel tingimustel on selline virtuaalne tegevuskoha külastus lubatud.

Kas väikeste käitiste/heitetekitajate puhul kehtivad töendamisele erinõuded?

Peale tegevuskoha külastusest loobumise tingimuste ei kohaldata selliste käitiste suhtes mingeid erinõudeid. Erineda võib ainult töendamistoimingute põhjalikkus ja üksikasjalikkus. Lisateavet leiate [I selgitava suunise 4. peatükist](#). Lennunduse puhul võidakse kohaldada erinõudeid. Palume lugeda [III suunise](#) 6. peatükki ja [väikeheitetekitajate töendamise lühijuhendit](#).

Mida peab töendaja oma sisemistes töendamisdokumentides dokumenteerima?

Töendaja peab koostama sisemisi töendamisdokumente, et piisava kindlusega töendamisarvamuseni jõudmiseks tehtud hinnangutest ja otsustest jääks maha täielik jälg. [I selgitava suunise](#) II lisas ja [III suunises](#) on esitatud loetelu elementidest, mida tuleb sisemistes töendamisdokumentides kindlasti kajastada. Lisateavet leiate [töendamis- ja akrediteerimismääruse KKK](#) küsimusest 3.9.

Enne
31.
märtsi
aastal N

Etapp 6.3: töendamisaruande koostamine

[Töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artiklis 27 on loetletud nõuded töendamisaruande sisule ja erinevatele töendamisarvamustele, mille käitaja peab koos oma aruandega pädevale asutusele esitama. Selle töö hõlbustamiseks on komisjon koostanud [töendamisaruande vormi](#). Lisaks on välja töötatud kaks töendamisaruande näidist: üks [käitiste](#) ja teine [lennunduse](#) jaoks. [Põhisuunises II.6](#) on täiendavalt selgitatud, kuidas tuleks vormide eri jaotisi täita. [I selgitava suunise](#) jaotises 3.2.13, [III suunises](#) ja [põhisuunises II.6](#) on selgitatud erinevate töendamisarvamuste sisu. Eraldamisega seotud andmete töendamise aruandluse kohta leiate juhised *GD 4* jaotistest 6.5 ja 8.4. Võrdlusaluste aruannete töendamiseks ja iga-aastaste tootmistaseme andmete töendamiseks on välja töötatud eraldi töendamisaruande vormid. Need vormid leiate kliimameetmete peadirektoraadi tasuta eraldamise veebisaidilt.

Mis on kõrvaldamata probleemid ning kuidas töendaja peab neid liigitama ja aruandes kajastama?

Kõrvaldamata probleemid on väärkajastused, rikkumised, mittevastavused ja parandussoovitused, mille kõrvaldamise või elluviimisega ei saa tegeleda või ei ole tegeletud enne tõendamisarunde üleandmist käitajale. [I selgitava suunise](#) jaotises 3.3, [III suunises](#) ning [kõrvaldamata probleemide liigitamist ja tõendamisarundes kajastamist käsitlevates korduma kippuvates küsimustes](#) selgitatakse, kuidas tõendaja peab selliseid probleeme liigitama ja kajastama ning milliseid järelkontrolle tegema. Lisaks on sel teemal koostatud [koolituskäsiraamat Seire- ja aruandlusmääruse 1. juhendi](#) jaotises 5.7 selgitatakse käitaja järeltegevusi selliste kõrvaldamata probleemide korral.

ELi HKSis kehtiva tõendamise korra kohaselt peab tõendaja muu hulgas veenduma, et käitaja on võtnud vajalikke meetmeid eelmise aasta tõendamisarundes osutatud kõrvaldamata probleemide lahendamiseks ([tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikkel 29).

Millega peaks tõendaja käitajaga suheldes arvestama?

[Tõendamis- ja akrediteerimismäärusega](#) on käitajatele pandud teatud kohustused: nt parandada väärkajastamised, mittevastavused ja täitmata jätmised ([tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikkel 22) või esitada tõendajale asjakohast teavet ([tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikkel 10). [Tõendamise lühijuhendis käitajatele ja õhusõiduki käitajatele](#) on selgitatud käitajate jaoks olulisi [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) nõudeid.

Tõendaja peaks lisama käitajaga sõlmitavasse lepingusse teatud tingimused, mis hõlbustavad tõendamise käiku (vt etapp 4).

Tõendaja peaks jääma erapooletuks ja sõltumatuks ning tegema tõendamise kutsealale kohase hoiaku ja kahtlusega ([tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 7 lõige 2). [Tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 43 kohaselt peab tõendaja olema käitajast ja pädevast asutusest sõltumatu ning erapooletu. Täiendavaid juhiseid võib leida [I selgitava suunise](#) jaotisest 5.3 ning [põhisuunise II.8](#) jaotistest 3.2 ja 3.4.

Käitajad võivad esitada tõendaja kohta kaebusi. Standardis EN ISO 14065 nõutakse, et tõendaja kasutaks kaebuste ja apellatsioonide kohta otsuste tegemiseks ja parandusmeetmete rakendamiseks nõuetekohaselt dokumenteeritud menetlust. ELi HKSis esitatakse tõenäoliselt pigem kaebusi kui apellatsioone.

Kui pärast tõendamisarunde käitajale üleandmist leiab pädev asutus, riiklik akrediteerimisasutus või käitaja tõendamisarundest vigu, võidakse tõendajale esitada nõue täiendavate meetmete võtmiseks. Sel eesmärgil peab tõendaja sisse seadma muudetud tõendamisarunde koostamise menetluse. Täiendavaid juhiseid leiate [põhisuunise II.8](#) jaotisest 3.6 ja standardist EN ISO 14065. Mõnel juhul ei ole muudetud tõendamisarunde väljastamine võimalik, sest edasise esitamise tähtaeg on möödunud või asjaga on hakanud tegelema pädev asutus, kes võib muu hulgas kasutada konservatiivse hinnangu andmise võimalust ([seire- ja aruandlusmääruse](#) artikkel 70). Kui tõendaja ei vasta nõuetele või on teinud vigu, siis lasub kohustus selle suhtes midagi ette võtta riiklikul akrediteerimisasutusel.

31.
märts,
aasta N

ETAPP 7: TÕENDATUD HEITKOGUSTE ANDMETE SISESTAMINE REGISTRISSE

Tähtaeg: liikmesriik võib nõuda, et tõendaja sisestaks ja/või kinnitaks registris heitkoguste andmed. Kui selline nõue kehtib ning käitaja või õhusõiduki käitaja heitearuanne on tõendamisel rahuldavaks tunnistatud, peab tõendaja andmed registri tõendatud heitkoguste tabelisse sisestama või seal olevad andmed kinnitama hiljemalt 31. märtsiks aastal N+1.

ETAPP 8: PÄDEVA ASUTUSE JA RIIKLIKU AKREDITEERIMISASUTUSE TEABEVAHETUS

Milline on selle teabevahetuse mõju minule?

31. dets,
aasta N-1

Riiklik akrediteerimisasutus peab esitama iga aasta 31. detsembriks tööprogrammi teabekeskusena tegutsevatele pädevale asutusele igas liikmesriigis, kus selle asutuse akrediteeritud töendaja töendamist teeb ([töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 70 lõige 1). Programmis kirjeldatakse kavandatud akrediteerimistegevusi. Muudatuste korral tuleb esitada uuendatud tööprogramm hiljemalt 31. jaanuariks.

1. juuni,
aasta N

Iga aasta 1. juuniks peab riiklik akrediteerimisasutus esitama pädevale asutusele tegevusaruandes tagasisidet eelnenud 12 kuu jooksul korraldatud tegevuste kohta ([töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 70 lõige 3).

Üldjuhul see teabevahetus töendajat ei mõjuta.

30. sept,
aasta N

[Töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 72 kohaselt peab selle liikmesriigi pädev asutus, kus töendaja töendamist teeb, vahetama teatud teavet selle riikliku akrediteerimisasutusega, kus töendaja on akrediteeritud. Teabevahetuse soovituslik tähtaeg on 30. september, va juhul, kui tegemist on teabega, mis nõuab riiklikult akrediteerimisasutuselt kiiremat reageerimist. Selline teabevahetus võimaldab riiklikul akrediteerimisasutusel rakendada meetmeid töendaja suhtes, kelle puhul pädev asutus on avastanud probleeme (nt käitaja aruannete läbivaatamise käigus või kaebuste põhjal). Seoses sellega võib riiklik akrediteerimisasutus korraldada töendaja erakorralisi hindamisi.

Täiendavat teavet kõnealuse teabevahetuse kohta võib leida [I selgitava suunise](#) 10. peatükist ja [põhisuunisest II.10](#). Kõik teabevahetuse vormid on leitavad [kliimameetmete peadirektoraadi veebisaidilt](#).

Millist mõju võivad avaldada haldusmeetmed?

Haldusmeetmetega seotud teabevahetuse kohta vt käesoleva lühijuhendi etapp 9. Pange tähele, et töendajal on alati õigus esitada haldusmeetmete kohta kaebusi ning esitada riiklikule akrediteerimisasutusele apellatsioone. Lisateavet leiate standardist EN ISO 17011 ja [põhisuunisest II.9](#) jaotisest 3.4.

Pidevalt

ETAPP 9: AKREDITEERINGU SÄILITAMINE

Kas töendajat jälgitakse pärast riiklikult akrediteerimisasutuselt akrediteeringu saamist?

Jah, riiklik akrediteerimisasutus peab tagama, et töendaja on jätkuvalt pädev ning vastab [töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) nõuetele. Töendajate jälgimine hõlmab iga-aastast järelevalvet, uuesti hindamist enne akrediteerimistunnistuse aegumist ning vajaduse korral erakorralist hindamist või akrediteerimisulatus laiendamise hindamist. Vt [I selgitava suunise](#) jaotis 6.4.

Mida riiklik akrediteerimisasutus töendajate jälgimise käigus kontrollib?

[Töendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikkel 45 kehtib ka töendajate jälgimise suhtes. Riiklik akrediteerimisasutus hindab, kas

- töendaja menetlused, millega tagatakse jätkuv pädevus, erapooletus ja sõltumatus, vastavad nõuetele;
- töendaja ja tema töötajad on jätkuvalt pädevad, erapooletud ja sõltumatud;
- töendaja ja töendamisega tegelevad töötajad teevad töendamist kooskõlas töendamis- ja akrediteerimismäärusega ning vastavad töendamis- ja akrediteerimismääruse III peatüki nõuetele.

Milliseid haldusmeetmeid võidakse rakendada?

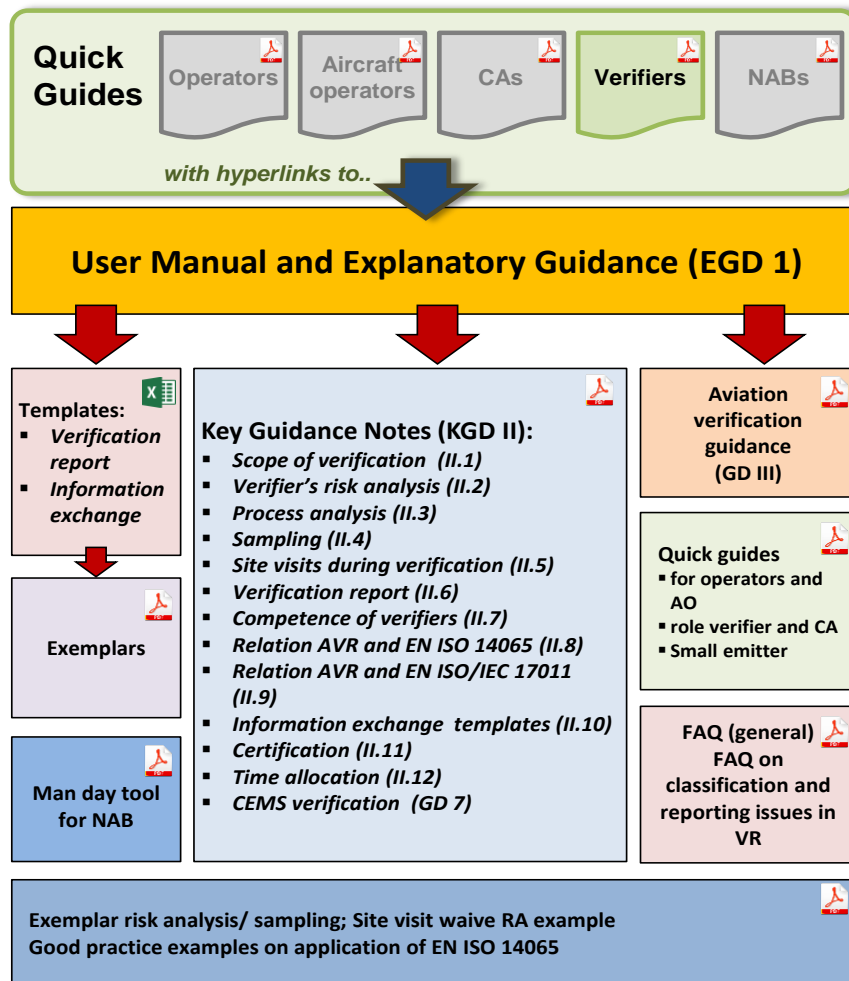
Kui tõendaja ei vasta tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõuetele, siis [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) artikli 54 kohaselt võib riiklik akrediteerimisasutus akrediteeringu peatada, tühistada või akrediteerimisulatust kitsendada. Seda võidakse teha ka tõendaja taotluse alusel. Lisateavet leiate [I selgitava suunise](#) jaotisest 6.5 ning [tõendamis- ja akrediteerimismääruse KKK](#) 7. jaotisest.

Kas haldusmeetmeid käsitlevat teavet jagatakse?

Jah. Riiklik akrediteerimisasutus edastab sellise teabe selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus tõendaja on akrediteeritud, ning nendele liikmesriikidele, kus tõendaja tõendamist teeb. Kõnealune teave avaldatakse ka tõendaja akrediteerinud riikliku akrediteerimisasutuse andmebaasis. Lisateavet leiate [I selgitava suunise](#) 10. peatükist ja [põhisuunist II.10](#). Andmebaas on ligipääsetav riikliku akrediteerimisasutuse vastava veebisaidi kaudu. EA haldab [lingikogu](#), mis sisaldab linke kõigi ELi HKS-i tõendajaid akrediteerivate akrediteerimisasutuste veebisaitidele.

ÜLEVAADE OLEMASOLEVAST JUHENDMATERJALIST

Alloleval joonisel on esitatud ülevaade kõigist komisjoni [veebisaidil](#) avaldatud juhenditest [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) kohta, millele on viidatud selles lühijuhendis ning mis on töendajate ja riiklike akrediteerimisasutuste jaoks olulised. Lisaks kujutatakse sellel dokumentidevahelisi seoseid. Ka kõik selles lühijuhendis nimetatud dokumendid, mis on seotud [tõendamis- ja akrediteerimismääruse](#) ning [seire- ja aruandlusmäärusega](#), on leitavad komisjoni [veebisaidilt](#).

LÜHENDID

ELi HKS	ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem
MRR	Monitoring and Reporting Regulation, seire- ja aruandlusmäärus, määrus..(EL) 2018/2066
AVR	Accreditation and Verification Regulation, tõendamis- ja akrediteerimismäärus, määrus (EL) 2018/2067
FAR	Tasuta ühikute eraldamise määrus: komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/331
ALCR	Tootmistaseme muutumise määrus: komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1842
GD 4	Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade võrdlusandmete aruannete ja aastase tootmistaseme andmete tõendamine ning seiremetoodikakavade valideerimine
EGD I	AVR Explanatory Guidance (EGD I), tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitav suunis

GD III	<i>Verification Guidance for EU ETS Aviation (GD III)</i> , ELi lennundusvaldkonna tõendamisjuhend (III suunis)
NAB	<i>National Accreditation Body</i> , riiklik akrediteerimisasutus
CA	<i>Competent Authority</i> , pädev asutus
GD	<i>Guidance Document</i> , komisjoni veebisaidil avaldatud juhenddokument
EA	<i>European Co-operation for Accreditation</i> , Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsioon (EA)
EK	Euroopa Komisjon
KGN	<i>Key Guidance note</i> , põhisuunis, mis on avaldatud komisjoni veebisaidil
FAQ AVR	<i>Frequently Asked Questions to the Accreditation and Verification Regulation</i> , korduma kippuvad küsimused tõendamis- ja akrediteerimismääruse kohta
CEMS	<i>Continuous Emission Measurement System</i> , heitkoguste pidevmõõtesüsteem